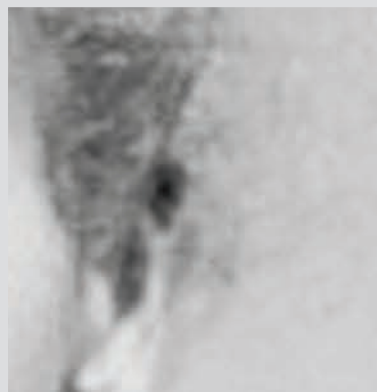
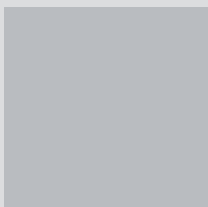
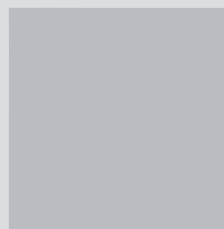

Maria Skłodowska-Curie

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

**BIOGRAFIE
WYSTAWY
ELEMENTARNE**

Muzeum
Marii Skłodowskiej-Curie
w Warszawie

Z miłości do nauki

Maria Skłodowska-Curie to najwybitniejsza Polka, pionierka w świecie nauki zdominowanym przez mężczyzn, pierwsza i jak dotąd jedyna kobieta dwukrotnie uhonorowana Nagrodą Nobla, nieustrudzona strażniczka prawdy naukowej. „Kochana Me” jak ją nazywały córki była cichą, skromną kobietą o dużych, szarych oczach, pełną pasji i geniuszu. Podążając drogą nauki, wyprzedziła swoją epokę. Palmę pierwszeństwa zachowała także po śmierci, kiedy jako pierwsza kobieta spoczęła w paryskim Panteonie wśród najwybitniejszych Francuzów. Historia jej życia motywowała pokolenia i nadal inspirowała marzycieli spragnionych naukowych wyzwań i odważnych poszukiwaczy własnej drogi.

← Maria Skłodowska-Curie po obronie doktoratu, 1903 r. Uczona była także społeczniką i gorliwą patriotką. Troszczyła się o losy Ojczyzny i podkreślała, że jest Polką. Jednocześnie oddana była służbie na rzecz Francji, w której spędziła dorosłe życie.
📄 Domena publiczna

↓ Podpis Marii Skłodowskiej-Curie z rodzinnego archiwum.
📄 Domena publiczna

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

M. Skłodowska-Curie

Mania

Maria Salomea Skłodowska przyszła na świat 7 listopada 1867 r. w Warszawie, w rodzinie nauczycielskiej. Była najmłodszym z pięciorga dzieci Bronisławy z Boguskich i Władysława Skłodowskiego. Miała doskonałą pamięć, wiedzę z łatwością zdobywała podczas zabaw edukacyjnych w domu rodzinnym i na pensji. W 1883 r. ukończyła III Żeńskie Gimnazjum Rządowe w Warszawie. Największą tragedią dziecięcych lat była dla jedenastoletniej Marii śmierć chorej na gruźlicę matki.

↓ Bronisława z Boguskich i Władysław Skłodowscy, Warszawa, ok. 1870 r. Rodzice byli dla Marii wielkim autorytetem. Ojciec zaszczylił w córce zamiłowanie do nauki i wartości patriotyczne, matka była kobietą inteligentną, o silnym charakterze i kochającym sercu.

📷 Domena publiczna

↑ Maria Salomea Skłodowska, 1882 r. W wieku czterech lat Mania potrafiła liczyć i czytać. Bardzo szybko opanowała języki obce. Interesowała się również literaturą i poezją. Najbardziej fascynowały ją jednak nauki ścisłe.

📷 Muzeum Marii Skłodowskiej-Curie w Warszawie

Maniu, Maniusiu, moje Anciupecio małe! (...)
Tak mówią do niej właśnie w chwilach największej serdeczności,
bo to jest imię, które jej, jako najmłodszemu w domu skrzatowi,
w kołysce kiedyś nadano.

E. Curie, *Maria Curie*, Warszawa 1983, wyd. XVI, s. 12.

← Rodzeństwo Skłodowskich. Od lewej: Zofia, Helena, Maria, Józef i Bronisława, Warszawa 1872 r.

📷 Zbiory rodziny Chrzgostowskich

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Głód wiedzy

Brak funduszy i niedopuszczanie kobiet w zaborze rosyjskim do studiów wyższych uniemożliwiły, spragnionej intelektualnych wyzwań Marii, kontynuowanie edukacji w kraju. Była słuchaczką na Uniwersytecie Latającym w Warszawie, następnie objęła posadę guwernantki niedaleko Ciechanowa. Po powrocie do Warszawy w 1889 r., dni jej wypełnione były pracą nauczycielki i nauką, z nadzieją na rozpoczęcie studiów w Paryżu.

→ Siostry Maria i Bronisława Skłodowskie, Warszawa 1885 lub 1886 r.

Dzięki podjętej pracy guwernantki, Maria wspierała finansowo studiującą w Paryżu Bronisławę, która w przyszłości pomogła Marii podjąć tam naukę.

📍 Muzeum Marii Skłodowskiej-Curie w Warszawie

← Dom w Szczukach, w którym Skłodowska w latach 1886-1889 uczyła córki państwa Żórawskich.

Podczas tego pobytu prowadziła również tajne nauczanie dla wiejskich dzieci.

📍 Muzeum Marii Skłodowskiej-Curie w Warszawie

→ Dzięki pomocy brata ciotecznego Józefa Boguckiego, Maria mogła rozwijać się naukowo i zdobywać doświadczenie w pracowni chemicznej w Muzeum Przemysłu i Rolnictwa w Warszawie, 1905 r.

📍 Muzeum Narodowe w Warszawie

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Spełniając marzenia

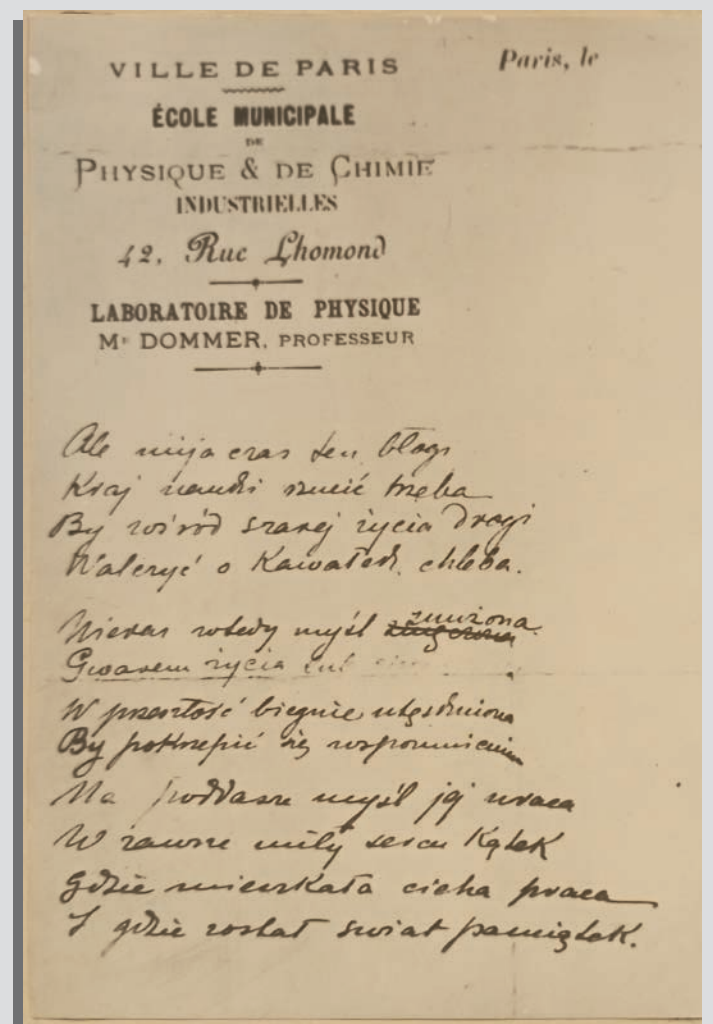
↓ Fragment utworu autorstwa Skłodowskiej. Odkocznik od nauki była dla młodej studentki gra w teatrze amatorskim. Pisała również wiersze.

📍 Muzeum Marii Skłodowskiej-Curie w Warszawie

W listopadzie 1891 r. Maria rozpoczęła edukację na paryskiej Sorbonie. Studiowała fizykę i matematykę, poświęcając cały czas na naukę. W 1893 r. otrzymała licencjat z fizyki, zajmując pierwsze miejsce na liście, a rok później z matematyki. W 1894 r. poznała francuskiego fizyka Piotra Curie, w którym odnalazła partnera życiowego i naukowego. Znajomość ta szybko przerodziła się w miłość i całkowicie odmieniła życie Marii.

→ Maria Skłodowska w okresie studiów w Paryżu, 1894 r.

📍 Zbiory rodziny Chrzęstowskich

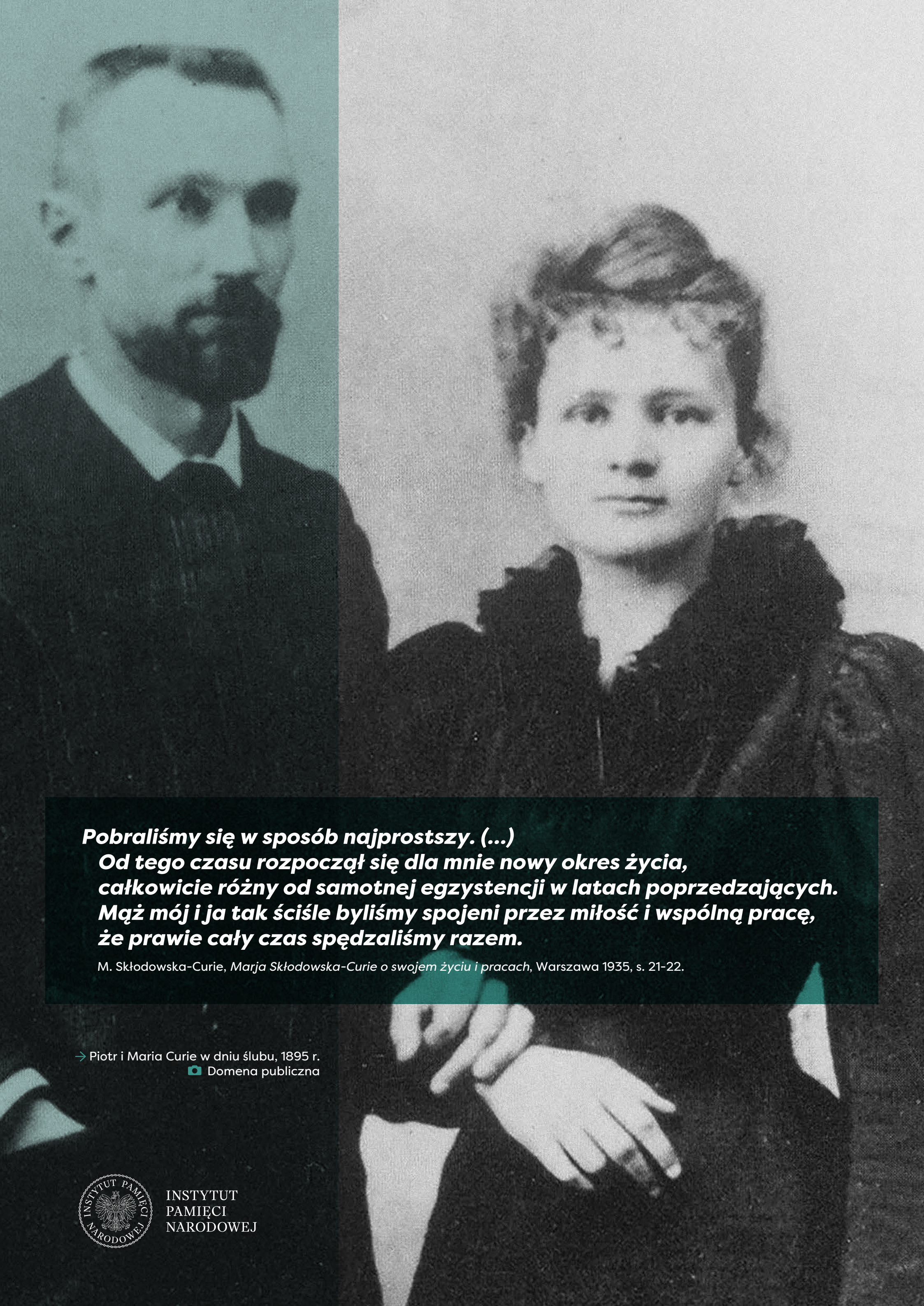
→ Podczas spotkań polskich studentów (na zdjęciu), w których uczestniczyła Maria, chętnie rozmawiano na tematy patriotyczne.

Paryż, 1892 r.

📍 Muzeum Marii Skłodowskiej-Curie w Warszawie

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Pobraliśmy się w sposób najprostszy. (...)

***Od tego czasu rozpoczął się dla mnie nowy okres życia,
całkowicie różny od samotnej egzystencji w latach poprzedzających.
Mąż mój i ja tak ściśle byliśmy spojeni przez miłość i wspólną pracę,
że prawie cały czas spędzaliśmy razem.***

M. Skłodowska-Curie, *Marja Skłodowska-Curie o swoim życiu i pracach*, Warszawa 1935, s. 21-22.

→ Piotr i Maria Curie w dniu ślubu, 1895 r.
📷 Domena publiczna

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Madame Curie

Kameralna uroczystość zaślubin Marii i Piotra Curie odbyła się 26 lipca 1895 r. w Sceaux. Dwa niezależne, genialne umysły, rozpoczęły wspólną drogę skupioną na wytężonej pracy naukowej i rodzinie. Rok po ślubie Maria zdała egzamin z prawem do nauczania w szkole średniej. W tym samym roku rozpoczęła pracę nad rozprawą doktorską i skupiła się na badaniach Henriego Becquerela nad solami uranu. Dnia 12 września 1897 r. państwo Curie zostali rodzicami pierwszej córki, Ireny.

↑ Małżonkowie Curie przed domem rodziców Piotra w Sceaux, 1895 r.

Maria i Piotr dzielili wspólną pasję, jaką były rowerowe wyprawy za miasto. Jednośladę kupili za pieniądze otrzymane w prezencie ślubnym.

📷 Domena publiczna

→ W 1900 r. Madame Curie została pierwszą kobietą wykładowczynią w Wyższej Szkole Żeńskiej w Sèvres. Na zdjęciu w towarzystwie uczennic, ok. 1903 r.

📷 Library of Congress, George Grantham Bain Collection

→ Maria z siedmioletnią Ireną, przyszłą noblistką w dziedzinie chemii, w ogrodzie, 1904 r.

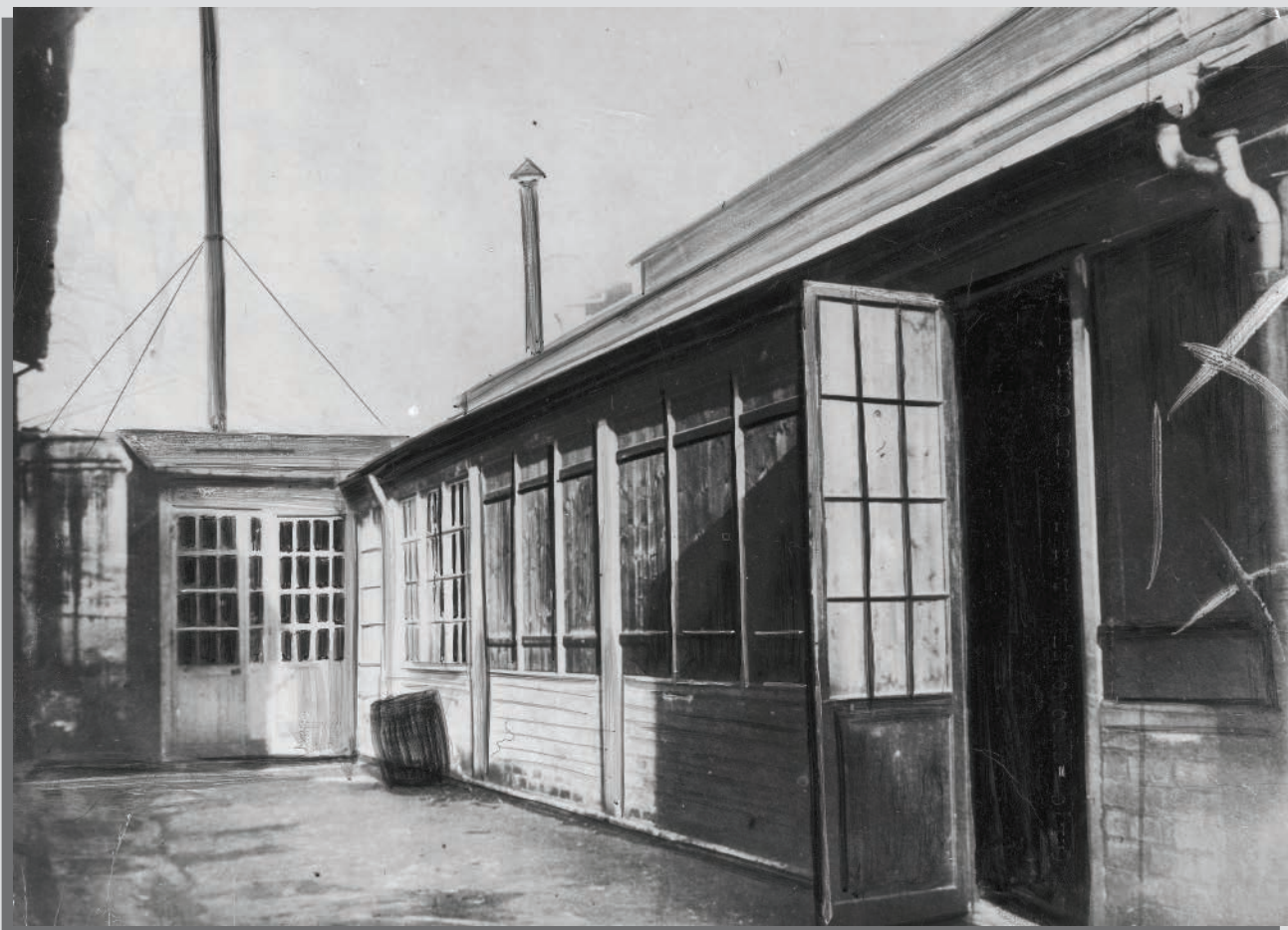
📷 Muzeum Marii Skłodowskiej-Curie w Warszawie

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

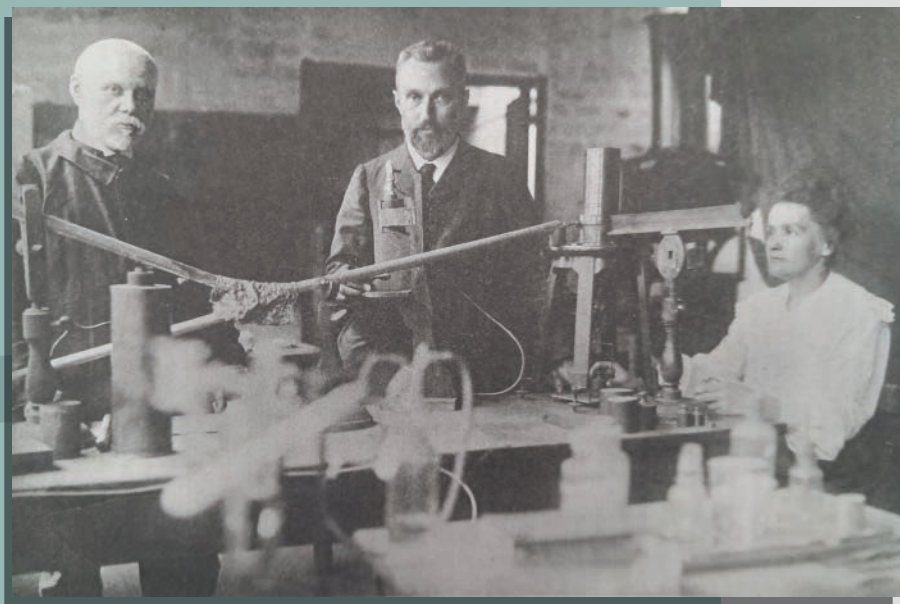
Polonium et radium

W wyniku prowadzonych badań laboratoryjnych, Maria i Piotr Curie w 1898 r. ogłosili odkrycie dwóch nowych, silnie radioaktywnych pierwiastków: polonu (nazwanemu na cześć Polski) i radu. W tym samym roku uczona wprowadziła do nauki termin „promieniotwórczość”. Jako pierwsza poddała w wątpliwość niepodzielność atomu. Zwieńczeniem sukcesów naukowych była Nagroda Nobla z fizyki, którą małżonkowie Curie i Henri Becquerel otrzymali pod koniec 1903 r. Kilka miesięcy wcześniej Maria obroniła pracę doktorską.

↑ Szopa na podwórzu Szkoły Fizycznej w Paryżu, w której małżonkowie Curie dokonali odkrycia radu, 1934 r. Skłodowska-Curie była pierwszą kobietą, która odkryła pierwiastki promieniotwórcze i otrzymała Nagrodę Nobla z fizyki.

📷 Narodowe Archiwum Cyfrowe (NAC)

↑ Maria i Piotr Curie z Gustave Bémontem, który był współautorem komunikatu na temat odkrycia radu. Paryż, ok. 1898 r.

📷 T. Pospieszny, *Maria Skłodowska-Curie. Zakochana w nauce*, wyd. III, Warszawa 2024, s. 147.

↓ Dyplom Nagrody Nobla z fizyki dla Marii i Piotra Curie, 1903 r. Sukces naukowy małżonków Curie opatrzony był ciężką pracą i latami doświadczeń. Zyskali międzynarodowy rozgłos i liczne nagrody, tracąc ceniony przez nich spokój w pracy badawczej.

📷 Muzeum Marii Skłodowskiej-Curie w Warszawie

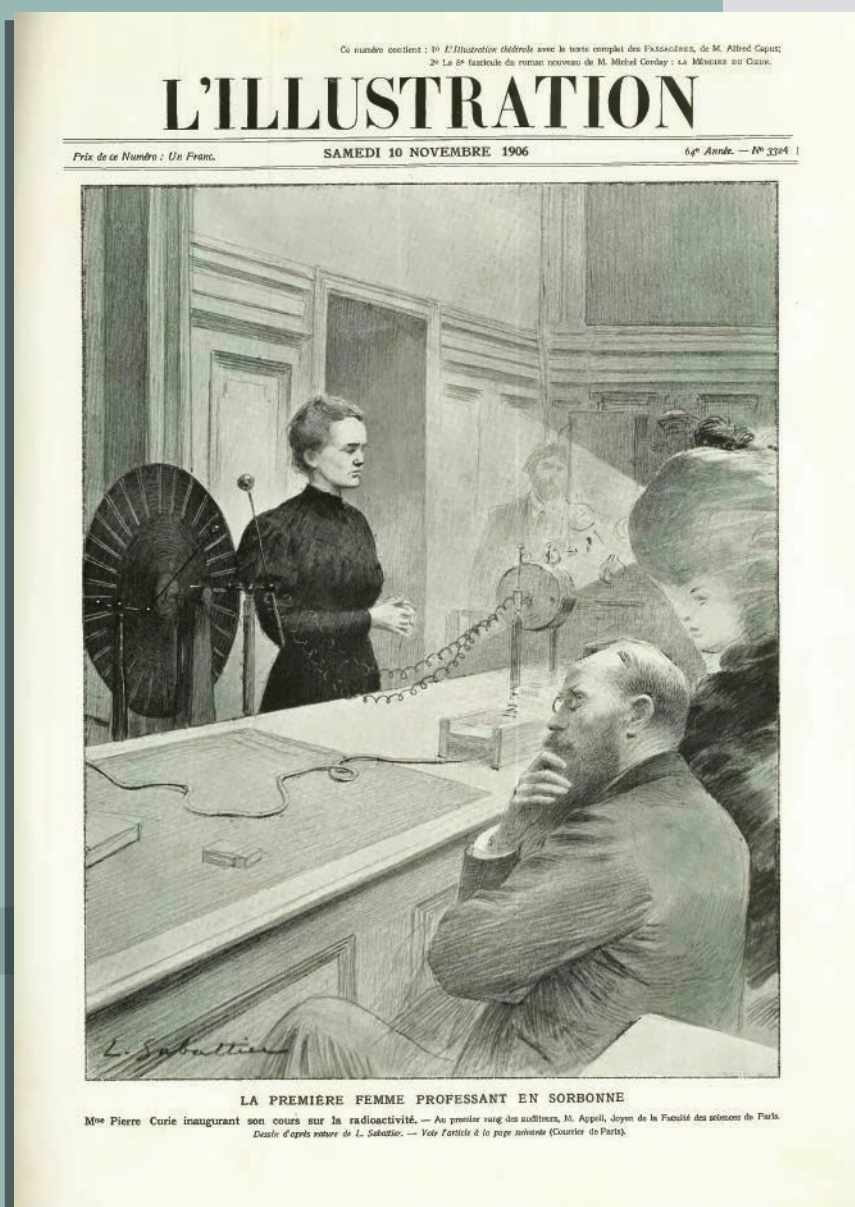

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Radości i smutki

Odkrycie radu było przełomem w świecie nauki i życiu małżonków Curie. Piotr objął katedrę fizyki na Sorbonie, Maria kierownictwo tamtejszej pracowni. Uporządkowane i szczęśliwie życie przerwała tragiczna śmierć Piotra 19 kwietnia 1906 r. Po stracie męża Skłodowska-Curie kontynuowała pracę naukową - objęła katedrę fizyki na Sorbonie, w wieku 41 lat została pierwszą kobietą profesorem na tej uczelni. Jej kariera naukowa była u szczytu.

→ Uczona z Ireną i Ewą w ogrodzie domu w Sceaux, 1905 r.
Ewa Denise, młodsza córka Marii i Piotra Curie i przyszła biografka matki urodziła się 6 grudnia 1904 r.
📷 Zbiory rodziny Chrzęstowskich

↑ Okładka tygodnika „L'illustration” z 10 listopada 1906 r. z rysunkiem przedstawiającym wybitną uczoną w trakcie jej debiutanckiego wystąpienia 5 listopada 1906 r. Maria Skłodowska-Curie była pierwszą kobietą, która wygłosiła wykład na paryskiej Sorbonie.

📷 Miejska Biblioteka Publiczna w Dąbrowie Górniczej

↓ Maria Skłodowska-Curie w laboratorium. Paryż, 1911 r.
Skłodowska-Curie bardzo cierpiała po śmierci męża, popadła w depresję. Ukojeniem była dla niej praca. Przez rok prowadziła dziennik żałobny, w którym opisywała swoje uczucia i smutek po stracie ukochanego, jak również wspólnie przeżyte chwile.

📷 Zbiory rodziny Chrzęstowskich

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Sukcesy i porażki

Rok 1911 rozpoczął się odrzuceniem kandydatury Madame Curie do Francuskiej Akademii Nauk. W grudniu uczona została natomiast doceniona przez Szwedzką Akademię Nauk. Otrzymała Nagrodę Nobla z chemii, jako pierwsza kobieta w tej dziedzinie. Była też pierwszą w historii osobą uhonorowaną Nagrodą Nobla dwukrotnie. Jesienią 1911 r. uczestniczyła w Pierwszym Kongresie Solvaya w Brukseli. Była inicjatorką budowy Instytutu Radowego w Paryżu, ukończonego w 1914 r. W listopadzie 1913 r. uczestniczyła w oficjalnym otwarciu Pracowni Radiologicznej im. Mirostawa Kernbauma w Warszawie.

→ Maria z Ewą w Tatrach, 1911 r. Nauka języka polskiego, spotkania z polskimi krewnymi czy wakacje w ojczyźnie matki, to nie jedyne zabiegi noblistki, które miały przybliżyć polskość Irenie i Ewie.

📷 Zbiory rodziny Chrzgostowskich

↓ Pierwsza konferencja Solvaya zgromadziła wielu wybitnych naukowców, w tym młodego Alberta Einsteina (stoi drugi od prawej). Sympozja kontynuowano w kolejnych latach. Do roku 1933 Madame Curie była jedyną kobietą w tym zaszczytnym gronie. Bruksela, 1911 r.

↓ Artykuł prasowy, w treści którego atakowano noblistkę, 1911 r. Skłodowska-Curie stała się bohaterką skandalu obyczajowego ze względu na romans z uczonym i przyjacielem Paulem Langevinem, który miał żonę i dzieci. Nagłośnienie tego faktu przez paryską prasę i ataki wymierzone w uczoną wyczerpały psychicznie borykającą się problemami zdrowotnymi, Marię.

📷 Materiał z archiwum Tomasza Pospiesznego w: T. Pospieszny, *Maria Skłodowska-Curie. Zakochana w nauce*, wyd. III, Warszawa 2024, s. 270.

← Dyplom Nagrody Nobla z chemii dla Marii Skłodowskiej-Curie, 1911 r. Geniuszu uczonej dowodzi fakt, że otrzymała Nagrodę Nobla z dziedziny, której nigdy nie studiowała.

📷 Muzeum Marii Skłodowskiej-Curie w Warszawie

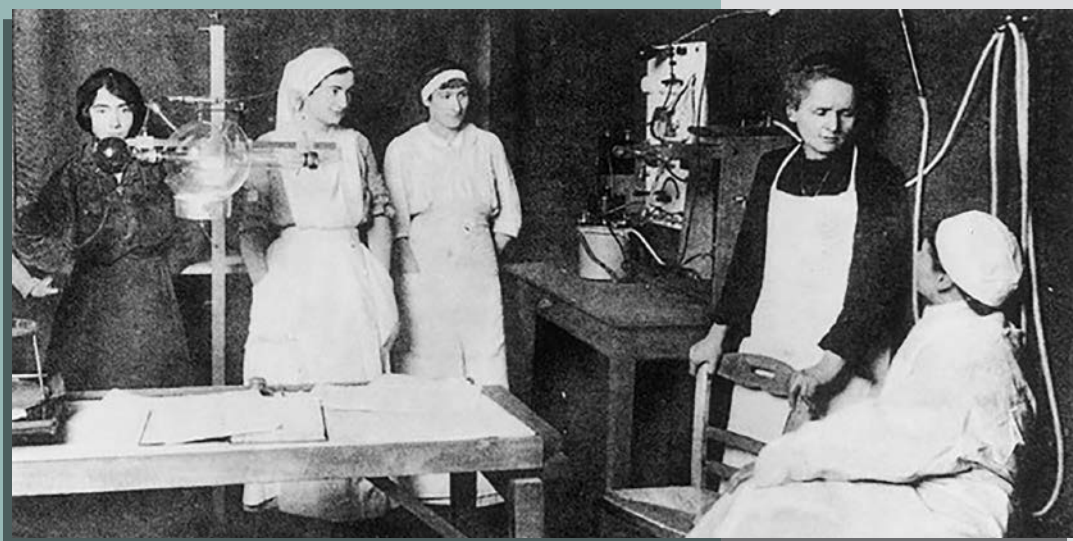
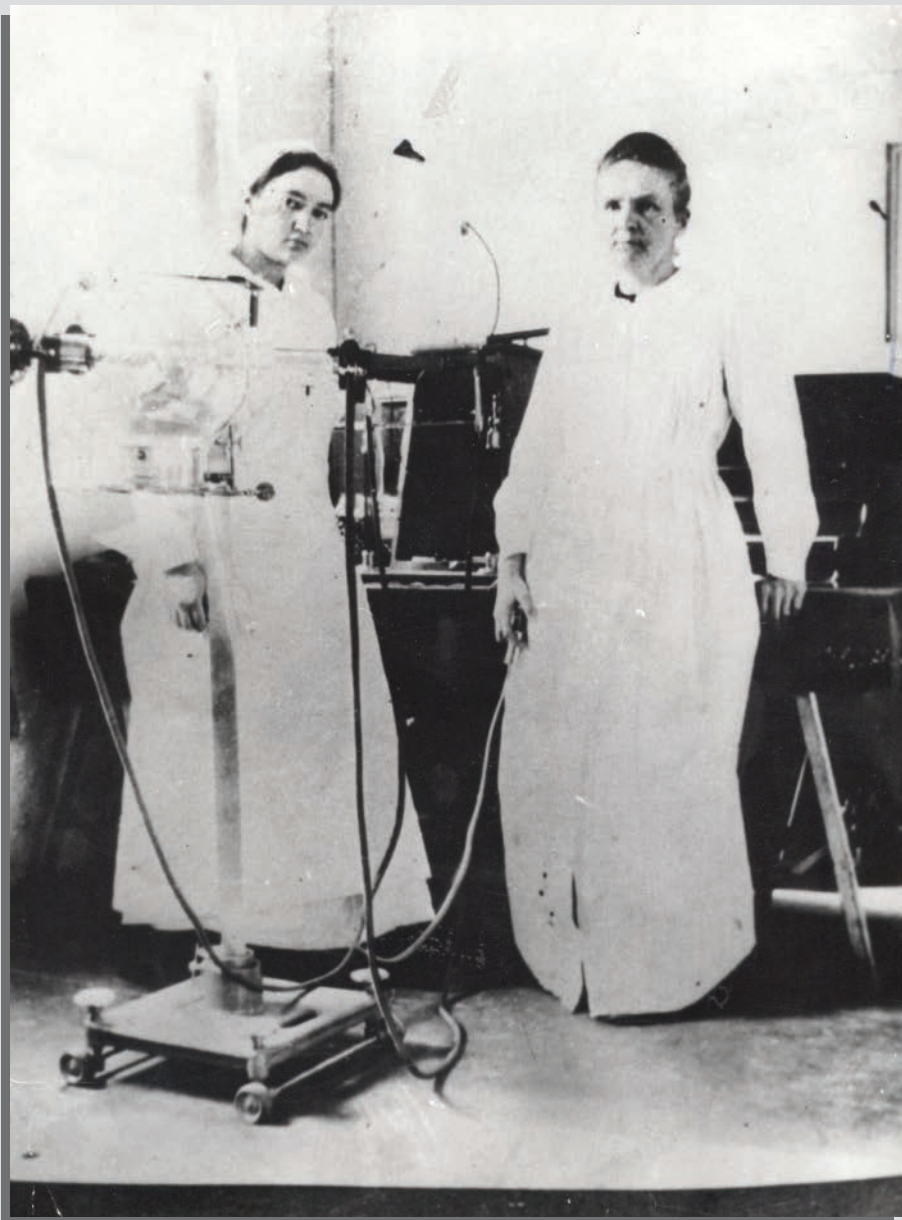

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Wielka Wojna

W okresie I wojny światowej noblistka zaangażowała się w misję ratowania życia i zdrowia rannych żołnierzy. Zorganizowała służbę radiologiczną we francuskich szpitalach wojskowych. Tworzyła nowe, stacjonarne punkty rentgenowskie i mobilne stacje radiologiczne „małe Curie”. Wielokrotnie sama kierowała ambulansami wyposażonymi w aparaty RTG. Szkoliła pielęgniarki radiologiczne. W tym czasie wspierała też finansowo działania na rzecz sprawy polskiej. Po wojnie oddała się pracy w paryskim Instytucie Radowym.

→ Maria i Irena Curie w pracowni radiologicznej w Belgii, 1915 r. Z czasem do służby sanitarnej dołączyła również Irena. Podobnie jak matka, jeździła samochodem na front, tworzyła nowe punkty radiologiczne i szkoliła personel do ich obsługi.
📍 Muzeum Marii Skłodowskiej-Curie w Warszawie

↑ Madame Curie w przychodni radiologicznej w czasie wojny wśród studentek, 1915 r. Działalność w służbie sanitarnej w latach 1914-1918, w tym obcowanie wśród promieni radioaktywnych, znacząco nadszarpięła zdrowie uczonej.
📍 Domena publiczna

↑ Maria w wozie radiologicznym w okresie wojny, 1915 r.
📍 Domena publiczna

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Amerykański dar

Dzięki inicjatywie amerykańskiej dziennikarki Marie Maloney, wiosną 1921 r. noblistka odbyła podróż do Stanów Zjednoczonych. Celem wizyty było przekazanie jej grama radu. W trakcie ponad sześciotygodniowego pobytu w USA uczona wzięła udział w licznych spotkaniach, wykładach i przyjęciach. Uhonorowana została odznaczeniami i medalami, otrzymała doktoraty honoris causa uczelni m.in. Yale i Northwestern.

→ W podróży za ocean towarzyszyły Marii córki, aktywnie ją wspierając. Pierwsze spotkania z dziennikarzami zostały zorganizowane już na pokładzie liniowca „Olympic”, którym 11 maja 1921 r. przyłynęły do Nowego Jorku. Od lewej: Marie Maloney, Irena Curie, Maria Skłodowska-Curie i Ewa Curie.

📖 Library of Congress, George Grantham Bain Collection

↑ Noblistka podczas wizyty na Uniwersytecie św. Wawrzyńca w Canton, Nowy Jork, 26 października 1929 r.

Wsparcie finansowe na zakup radu dla powstającego w tym czasie Instytutu Radowego w Warszawie Skłodowska-Curie otrzymała po raz kolejny z USA. Z tego powodu powróciła do Ameryki w 1929 r.

📖 Muzeum Marii Skłodowskiej-Curie w Warszawie

→ Cenny gram radu, który Madame Curie otrzymała z rąk prezydenta USA Warrena Hardinga 20 maja 1921 r., został zakupiony za środki przekazane przez Polonię i bogatych Amerykanów na Fundusz Radowy jej imienia.

📖 Muzeum Marii Skłodowskiej-Curie w Warszawie

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Uznanie i podróże

W 1922 r. Madame Curie została pierwszą kobietą przyjętą do Paryskiej Akademii Medycznej oraz członkinią Międzynarodowej Komisji Współpracy Intelktualnej przy Lidze Narodów. W 1925 r. wzięła udział w uroczystości poświęcenia kamienia węgielnego pod budowę Instytutu Radowego w Warszawie, odwiedziła Czechosłowację, a w następnym roku Brazylię. Uczestniczyła w kolejnych Kongresach Solvay, wspierała karierę naukową Ireny, poświęcała także czas rodzinie. Problemy zdrowotne były jednak coraz dotkliwsze, a ciało coraz słabsze.

→ Maria Skłodowska-Curie w latach dwudziestych XX wieku.
📍 Zbiory rodziny Chrzęstowskich

↓ Maria i Irena w pracowni Instytutu Radowego. Paryż, 1922 r.
📍 Muzeum Marii Skłodowskiej-Curie w Warszawie

...nie ma już ani jednego kąta w świecie, gdzie by o niej nie wiadano. Nawet w Chinach, w jednym ze starych miast, Tai Youan Fou, znajduje się jej portret w „świątyni Konfucjusza”, w rzędzie wizerunków „dobroczyńców ludzkości”: Buddy, Kartezjusza, Newtona i wielkich chińskich cesarzy...

E. Curie, *Maria Curie*, Warszawa 1983, s. 379.

↑ Maria i Irena wraz z członkiniami Brazylijskiej Federacji na Rzecz Rozwoju Kobiet w Rio de Janeiro, 21 sierpnia 1926 r.
📍 Brazilian National Archives, Public domain / Arquivo Nacional Collection

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

***Jestem z tych, którzy wierzą, iż Nauka jest czymś bardzo pięknym.
Uczony jest w swoim laboratorium nie tylko technikiem, lecz również
dzieckiem, wpatrzonym w zjawiska przyrody, wzruszające,
jak baśń czarodziejska.***

M. Skłodowska-Curie w: E. Curie, *Maria Curie*, Warszawa 1983, s. 381-382.

← Maria Skłodowska-Curie w laborato-
rium przy ulicy Cuvier w Paryżu, 1911 r.
Fot. Henri Manuel, Muzeum Marii
Skłodowskiej-Curie w Warszawie

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Ostatnie lata

Maria Skłodowska-Curie do końca życia pozostała aktywna zawodowo. Prowadziła wykłady na uczelni i badania w laboratorium. Spełniło się jej marzenie utworzenia Instytutu Radowego w niepodległej Polsce. Coraz częściej doskwierały jej zmęczenie, reumatyzm i problemy ze wzrokiem. Schorowana, pod opieką Ewy, wyjechała do sanatorium Sancellemoz w Alpach, gdzie zmarła 4 lipca 1934 r. na anemię złośliwą, na skutek wieloletniego kontaktu z materiałami radioaktywnymi. Kondolencje napływały z całego świata.

↓ Maria Skłodowska-Curie niedługo przed śmiercią, 1934 r.
📷 NAC

↑ Uroczyste otwarcie Instytutu Radowego w Warszawie odbyło się 29 maja 1932 r. Noblistka ofiarowała wówczas placówce gram radu, który został zakupiony z amerykańskich składek. Była to ostatnia wizyta Skłodowskiej-Curie w rodzinnym kraju.
📷 NAC

↓ Uczona została pochowana w rodzinnym grobie w Sceaux pod Paryżem. W skromnej ceremonii pogrzebowej uczestniczyło m.in. jej rodzeństwo, które na trumnie siostry złożyło garść ziemi przywiezionej z Polski.
Sceaux, 1993 r.

📷 Muzeum Marii Skłodowskiej-Curie w Warszawie

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

W świątyni zasłużonych

Prochy Marii i Piotra Curie zostały złożone w paryskim Panteonie 20 kwietnia 1995 r. Historia polskiej uczzonej nieprzerwanie inspiruje nowe generacje przedstawicieli nauki, sztuki, filmu, a nawet ogrodnictwa. Na całym świecie patronuje instytucjom, szkołom i ulicom. Wizerunek noblistki od lat wykorzystywany jest m.in. na muralach, monetach, w grach komputerowych. W 2018 r. w plebiscycie brytyjskiego BBC History Magazine Maria Skłodowska-Curie wybrana została najbardziej wpływową kobietą w historii.

Muzeum biograficzne poświęcone Marii Skłodowskiej-Curie zostało otwarte w 1967 r. w miejscu jej narodzin, przy ul. Freta 16 w Warszawie. W wydarzeniu uczestniczyła Ewa Curie (pierwsza z prawej).

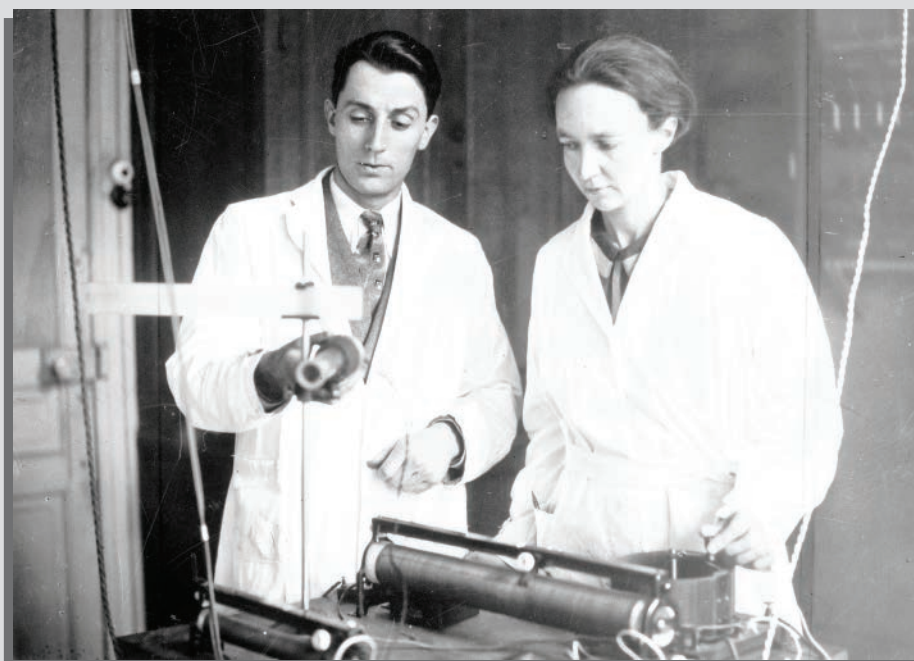
Muzeum Marii Skłodowskiej-Curie w Warszawie

Mural na budynku Zespołu Placówek Oświatowych w Trawnikach, odsłonięty 9 listopada 2023 r.

Fot. Piotr Kołodziejczyk,
Zespół Placówek Oświatowych
im. M. Skłodowskiej-Curie
w Trawnikach

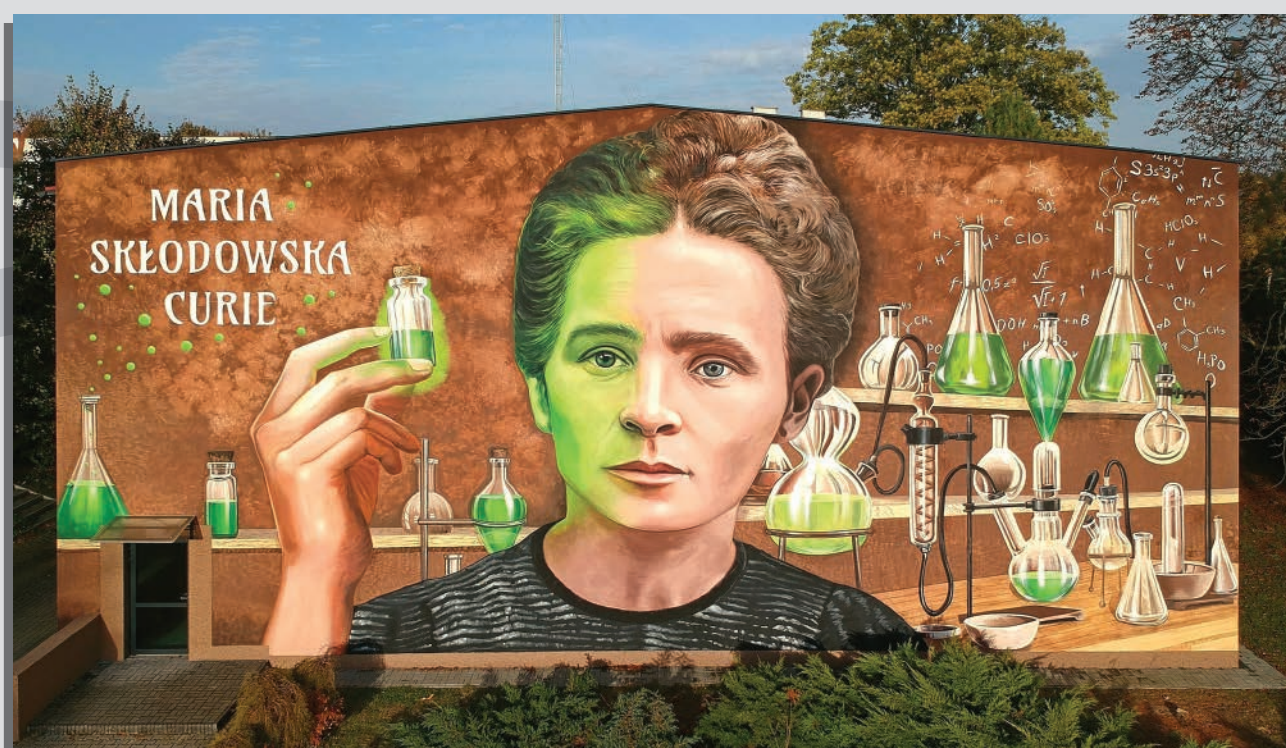
INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

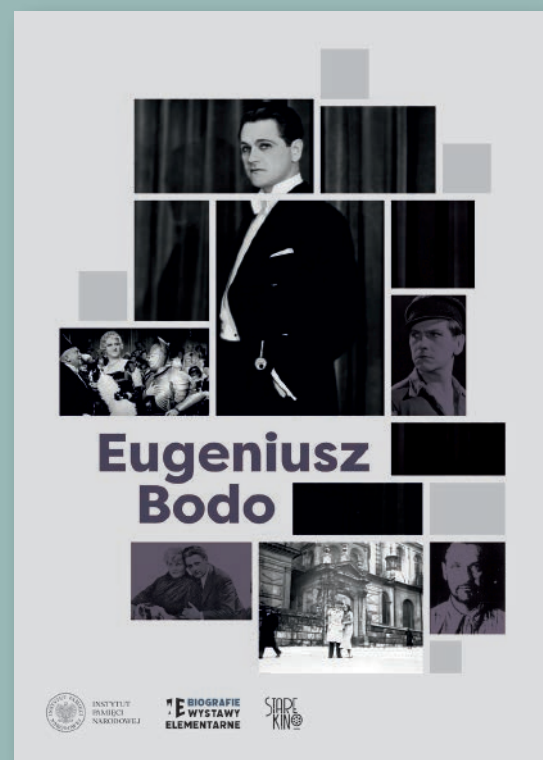
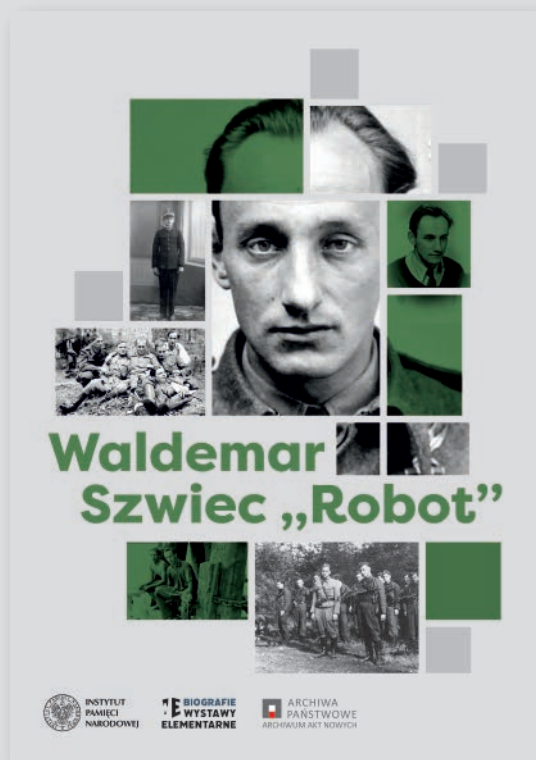
← Kontynuatorami dzieła Marii i Piotra Curie byli Irena i Fryderyk Joliot-Curie, którzy w 1935 r. otrzymali Nagrodę Nobla z chemii.
Paryż 1933 r.
NAC

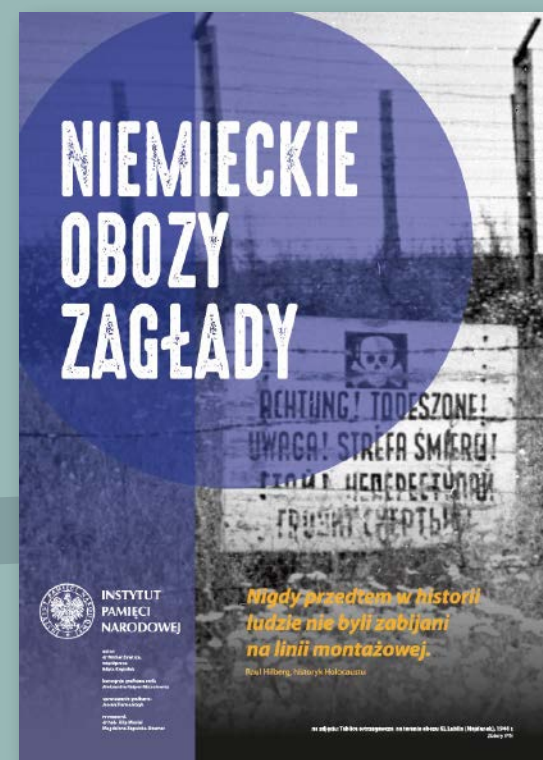
↑ Sarkofag Marii i Piotra Curie w Panteonie. Paryż, 2023 r. W uroczystości przeniesienia prochów Marii i Piotra Curie do paryskiego mauzoleum wzięli udział prezydenci Francji i Polski.
Fot. I. Religa-Gola

Zobacz więcej wystaw z serii na www.edukacja.ipn.gov.pl

Zobacz inne wystawy Elementarne:

Autor wystawy: Ilona Religa-Gola

Recenzja: Adam Hlebowicz
Magdalena Śladecka

Koncepcja graficzna serii: Paulina Żak
Skład i grafika: Wiktor Moderau

W wystawie wykorzystano materiały pochodzące ze zbiorów: Brazilian National Archives, Arquivo Nacional Collection, domeny publicznej, Library of Congress, George Grantham Bain Collection, Miejskiej Biblioteki Publicznej w Dąbrowie Górniczej, Muzeum Marii Skłodowskiej-Curie w Warszawie, Muzeum Narodowego w Warszawie, Narodowego Archiwum Cyfrowego, rodziny Chrzastowskich oraz z publikacji: E. Curie, *Maria Curie*, Warszawa 1983, T. Pospieszny, *Maria Skłodowska-Curie. Zakochana w nauce*, wyd. III, Warszawa 2024, M. Skłodowska-Curie, *Marja Skłodowska-Curie o swoim życiu i pracach*, Warszawa 1935, a także zdjęcia autorstwa Piotra Kołodziejczyka, Henriego Manuela i Ilony Religi-Goli.

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ